

Lisa 2 - Valga maakonna arengustrateegia 2035+ seosed teiste arengudokumentidega

Valga maakonna arengustrateegia koostamisel on üldiste tegevussuundade kujundamisel lähtutud kehtivatest riigi valdkonnapõhistest strateegiadokumentidest. Samuti toetab arengustrateegia Valga maakonnaplaneeringus ja maakonna kohalike omavalitsuste arengukavades püstitatud eesmärkide täitmist. Arengustrateegia seoseid teiste arengudokumentidega on käsitletud kas visiooni või peamiste arengueesmärkide tasandil.

Kohalike omavalitsuste arengukavad

Valga valla arengukava 2021-2035 toodud visioon 2035: Valga vald on Eesti Lõunavärv, põiming atraktiivsest elukeskkonnast ja looduslähedasest eluviisist, nutikast Eesti-Läti piiriala koostööst, ettevõtlikkusest, hoolivusest ja eripalgeliste kultuuride sidususest – paik positiivseks eneseteostuseks elukaare igas punktis.

Tabel 1. Valga valla arengukava strateegiliste eesmärkide ja maakonna arengustrateegia strateegiliste eesmärkide seosed.

Valga valla arengukava strateegiline eesmärk	Maakonna arengustrateegia vastav strateegiline eesmärk
Jätkusuutlik vallaruumi kasutamine, elukeskkonna kõrge miljööväärtus ja elanike keskkonnateadlik käitumine	E3
Kvaliteetsed, kättesaadavad ja taskukohased avalikud teenused	E1; E3
Avatud majandus, tasuvad töökohad ja atraktiivne ettevõtluskliima	E 2
Tugev kogukondlik identiteet, väärtustatud pärandkultuur ja traditsioonid	E1; E4
Tulemuslik ja demokraatlik valla juhtimine	E1

Allikas: Valga valla arengukava 2021-2035

<https://www.riigiteataja.ee/aktiilisa/4311/2202/0045/Lisa1.pdf#>

Otepää vallavolikogu poolt 22.12.2022 vastu võetud „Otepää valla arenguvision kuni 2040 ja Otepää valla arengukava 2019-2028“ on sõnastatud Otepää valla visioon 2040 alljärgnevalt „Otepää on 2040 aastal 7 500 elanikuga jätkusuutlik mainekas vald, mis on - kokkuhoidvate ja aktiivsete kogukondadega; - oma

looduslikku ja ajaloolis-kultuuripärandit hoidev ja arendav; - võimalusi pakkuva mitmekesise elu-, haridus- ja ettevõtluskeskkonnaga; - rahvusvahelise tähtsusega spordi-, sündmuste-, puhke- ja terviseedenduse keskus ning atraktiivne reisisihtkoht“.

Tabel 2. Otepää valla arengukava strateegiliste eesmärkide ja maakonna arengustrateegia strateegiliste eesmärkide seosed.

Otepää valla arengukava strateegiline eesmärk	Maakonna arengustrateegia vastav strateegiline eesmärk
Otepää elukeskkonna parandamine Hariduse kvaliteedi tõstmine	E1; E3; E4
Otepää valla ja kogukonna identiteedi suurendamine	E1; E4
Sotsiaalse turvalisuse suurendamine	E1
Otepää majandusliku arengu suurendamine	E2; E4

Allikas: „Otepää valla arenguvision kuni 2040 ja Otepää valla arengukava 2019-2028“ <https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/4291/2202/2059/arenguvision.pdf#>

Tõrva valla arengukava 2020-2026 toob välja Tõrva valla visiooni 2030+ „Tõrva vald on elanikule armas, väärt elukoht ja omanäoline külastuse sihtkoht Mulgimaal, kus hoitakse loodust, arendatakse ettevõtlust, austatakse pärandkultuuri ja hoolitakse kogukonna liikmetest. See on paik, mis pakub aastaringset avastamisrõõmu“.

Tabel 3. Tõrva valla arengukava strateegiliste eesmärkide ja maakonna arengustrateegia strateegiliste eesmärkide seosed.

Tõrva valla arengukava strateegiline eesmärk	Maakonna arengustrateegia vastav strateegiline eesmärk
Mitmekesine ja avatud majandus, hästi tasustatud töökohad	E2; E4
Kvaliteetsed ja kättesaadavad avalikud teenused	E1; E3
Tugev kodukohatunne, aktiivne külaliikumine ja aktiivne kodanikuühiskond	E1
Eesmärgistatud, kaasav ja tõhus valla juhtimine	E1

Allikas: Tõrva valla arengukava 2020-2026
<https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/4041/1202/2002/Torva%20valla%20arengukava%202020-2026.pdf#>

Kõigi kolme Valgamaa kohaliku omavalitsuse visioonid tähtsustavad sarnaselt Valga maakonna arengustrateegia 2035+ visioonile kogukonda väärtustavat, ettevõtlust toetavat, puhast ja tervislikku elu- ja puhkekeskkonda. Sarnaselt

strateegiale, peetakse ka kohalike omavalitsuste arengukavades oluliseks maakonda iseloomustavate eripalgeliste kultuuride säilitamist.

Maakonnatasandi arengudokumendid

Valga maakonnaplaneering 2030+

Valga maavanema 15.12.2017 korraldusega nr 1-1/17-417 kehtestati Valga maakonnaplaneering 2030+.

Valga maakonna arengustrateegia tugineb kehtival maakonna ruumilise arengu visioonil: Valgamaa on ajaloolist jätkuvust ja looduslähedust väärtustava ruumistruktuuriga maakond, kus selgelt eristuvad traditsioonilised külamaastikud, vähese asustusega loodusmaastikud ning kompaktsena hoitud suuremad asulad ja linnad, mis ühtlasi koondavad mahukamat ettevõtlust ja tootmistegevust. Elanike igapäevaelu toimimine tugineb innovatiivsete ja paindlike lahenduste rakendamisel ning mugavatel ühendustel oluliste keskuslinnadega Valgamaal ja naabermaakondades, mis kokkuvõttes tagavad kvaliteetse elukeskkonna erinevates Valgamaa piirkondades.

Valgamaa asub Eestis, kuid „on ühte jalga pidi Lätis“: Elanikkonna ja teenuste ruumiline paiknemine, samuti ettevõtlusaktiivsus on seotud maakonna keskuslinnade Valga, Tõrva ja Otepää ning teedevõrguga.

Maapiirkondade edasist arengut nähakse tuginemas keskkonnasõbralikule arengule, kus traditsioonilistele põllu- ja metsamajanduse suundadele lisandub senisest tugevamalt (loodus)turism.

Perspektiivis võiks Valgamaa majandus olla ka teadmispõhisem ning senine majandustegevus täieneda loome-ja hõbemajanduse ning taastuvenergeetika võrra.

Logistilise potentsiaali rakendumist ja piiriülese koostöö sujumist mõjutavad nii Eesti kui Läti riigitasandi prioriteedid ja kokkulepped, samuti kaubavoogude liikumist mõjutav rahvusvaheline poliitika.

Arengustrateegia toetab maakonnaplaneeringu tegevuskava elluviimist nende tegevuste osas, mis pole eelneval perioodil realiseerunud.

Allikas: Valga maakonnaplaneering 2030+.

https://maakonnaplaneering.ee/wp-content/uploads/2021/10/1_seletuskiri-4.pdf

Regionaalse tasandi arengudokumendid

Regionaalse arengu tegevuskava

Regionaalse arengu tegevuskava eesmärgiks on tugevdada valdkonnapoliitikate tegevusi riigi regionaalarengu võtmeväljakutsete lahendamisel, panustades nii „Eesti 2035“ regionaalset arengut puudutavate arengusihthide elluviimisse, ning luua alus nende protsesside edasiseks seireks. Tegevuskava määratleb riigi regionaalse arengu peamised juurprobleemid, seostades need „Eesti 2035“ strateegiliste sihtide ja seiremõõdikutega. Valga maakonna arengustrateegia 2023+ tegevussuunad aitavad kaasa regionaalse arengu peamiste juurprobleemide lahendamisesse.

Kagu-Eesti tegevuskava 2030

Kagu-Eesti tegevuskava 2030 on toetav dokument riikliku strateegilise planeerimise süsteemis ning osa regionaalse arengu tegevuskava

rakendusplaanist. Tegevuskava kajastab keskvalitsuse tegevusi, mis on suunatud otseselt Kagu-Eestile ning mis on ära toodud ka valdkondlikes arengudokumentides. Kagu-Eesti tegevuskava jaotatud kolmeks tegevussuunaks: Tegusad inimesed, Tulevikukindlad ettevõtted, Kutsuv keskkond. Tegevussuunad omakorda jagunevad erinevateks alasuundadeks.

Tabel 5. Kagu-Eesti tegevuskava alasuundade ja maakonna arengustrateegia tegevussuundade seosed.

Kagu-Eesti tegevuskava		Maakonna vastav tegevussuund
Tegevussuund	Alasuund	
Tegusad inimesed	1.1. Piirkonna haridusvõimaluste vastavusse viimine Kagu-Eesti tulevikuvajadustega	TS 1.1.
	1.2. Tööhõive ja ettevõtlikkuse edendamine	TS 1.1; 2.2; 2.3; 2.5
	1.3. Tervisedendus ja terviseteenuste pakkumine	T.S 1.2; 1.3; 1.4; 1.5
	1.4. Sotsiaalse heaolu edendamine ja kogukondade võimestamine	T.S 1.2; 1.3; 1.4; 1.5
Tulevikukindlad ettevõtted	2.1. Piirkonnaspetsiifiliste ressursside väärimine, rohetehnoloogiate ja ressursitõhususe edendamine	T.S 2.4; 2.5
	2.2. Ettevõtete kasvu soodustamine, ettevõtete võrgustumine ja ettevõtlustaristu arendamine	T.S 2.1; 2.2; 2.3; 2.4; 2.5
Kutsuv keskkond	3.1. Kommunikatsioonide ja ühenduste kaasajastamine	TS 3.1
	3.2. Kaugtöökohtade loomine ja kaugtöökeskuste arendamine	T.S 2.1; 2.2; 2.5
	3.3. Eluasemete kaasajastamine	TS 3.2
	3.4. Turismi edendamine	TS 4.1
	3.5. Kultuurilise eripära ja looduspärandi hoidmine	TS 1.4; 3.2; 4.1

Riikliku tasandi arengudokumendid

Strateegia "Eesti 2035"

„Eesti 2035” on riigi pikaajaline arengustrateegia. Selle eesmärk on kasvatada ja toetada meie inimeste heaolu nii, et Eesti oleks ka kahekümne aasta pärast parim paik elamiseks ja töötamiseks. Strateegias „Eesti 2035” seatakse viis pikaajalist strateegilist sihti:

1. Eestis elavad arukad, tegusad ja tervist hoidvad inimesed.
2. Eesti ühiskond on hooliv, koostöömeelne ja avatud.
3. Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik
4. Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond
5. Eesti on uuendusmeelne, usaldusväärne ja inimesekeskne riik

Valga maakonna arengustrateegia eesmärgid toetavad „Eesti 2035” strateegiliste sihtide elluviimist.

Üleriigiline planeering „Eesti 2030+”

Üleriigilise planeeringu kaks esimest põhisuunda on:

- Tasakaalustatud ja kestlik asustuse areng, mis eeldab olemasolevale asustusstruktuurile toetuva mitmekesise ja valikuvõimalusi pakkuva elu- ja majanduskeskkonna kujundamist ning töökohtade, haridusasutuste ja mitmesuguste teenuste kättesaadavuse tagamist toimepiirkondade sisese ja omavahelise sidustamise kaudu
- Head ja mugavad liikumisvõimalused, mis eeldab teenuste, haridusasutuste ja töökohtade kättesaadavuse tagamist läbi toimepiirkondade sisese ja omavahelise sidustamise kestlike transpordiliikide abil, kiire, piisava sagedusega ja mugava ühenduse tagamise läbi välismaailmaga ning läbi erinevate transpordiliikide tasakaalustatud kasutamise, arvestades piirkondlikke eripärasid.

Valgamaa arengustrateegia on üleriigilise planeeringuga kooskõlas ja panustab mitmekülgse elu- ja majanduskeskkonna kujundamisse. Eesmärgiks on, et Valga maakonnas on elukondlikud teenused lihtsalt ja mugavalt kõigile kättesaadavad, toimib ühistransport ning arendatakse rongiliiklust ja kergliiklusteede võrgustikku. Interneti piisava kiirusega kättesaadavus on tagatud kodudes ja ettevõtetes.

Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035

Arengukava üldeesmärk: „Eesti teadus, arendustegevus, innovatsioon ja ettevõtlus suurendavad koostöös Eesti ühiskonna heaolu ja majanduse tootlikkust, pakkudes konkurentsivõimelisi ja kestlikke lahendusi Eesti ja maailma arenguvajadustele.”

Arengukaval on kolm alaeesmärki, millest üks – Eesti ettevõtluskeskkond soodustab ettevõtlikkust ning teadmismahuka ettevõtluse teket ja kasvu, kõrgema lisandväärtusega toodete ja teenuste loomist ja eksporti ning investeeringuid kõigis Eesti piirkondades.

Valga maakonna arengustrateegias 2035+ aitab „Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035“ eesmärgi täita teine eesmärk Valgamaa on ettevõtlik maakond kõrget lisandväärtust loovate, ekspordipotentsiaali suurendavate ja elanike heaolu tagavate töökohtadega.

Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035

Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035 on Eesti elukestva õppe strateegia 2020 jätkustrateegia, milles seatakse hariduse sihid aastani 2035.

Arengukava üldeesmärk: „Eesti inimestel on teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldavad teostada end isiklikus elus, töös ja ühiskonnas ning toetavad Eesti elu edendamist ja üleilmset säästvat arengut.“

Üldeesmärgi saavutamist toetavad kolm strateegilist eesmärki:

1. Õpivõimalused on valikurohked ja kättesaadavad ning haridussüsteem võimaldab sujuvat liikumist haridustasemetel ja -liikide vahel.
2. Eestis on pädevad ja motiveeritud õpetajad ja koolijuhid, mitmekesine õpikeskkond ning õppijast lähtuv õpe.
3. Õpivõimalused vastavad ühiskonna ja tööturu arenguvajadustele.

Valga maakonna arengustrateegia 2035+ on haridusvaldkonna arengukavaga kooskõlas, ning selle üldeesmärgi ja strateegiliste eesmärkide täitmisesse panustab Valga maakonna arengustrateegias 2035+ eesmärk 1 „Valgamaa on kvaliteetse elukeskkonnaga hästi toimiv maakond,“ alategevus 1.1. „Valgamaa haridusvõimalused on kvaliteetsed ja mitmekülgsed“.

Rahvastiku tervise arengukava 2020-2030

Rahvastiku tervise visioon: „Eesti elanikud elavad kaua ja on võimalikult terved kogu elukaare jooksul ning nende tervis ja heaolu on hoitud ja toetatud elukeskkonna ja tervisesüsteemi kujundamise kaudu avaliku, kolmanda ja erasektori koostöös. Elukeskkonnast tulenevad terviseriskid on minimaalsed. Vähenenud terviseriskidega elukeskkond aitab säilitada tervist ning soodustab inimeste tervislikke valikuid sõltumata nende haridusest, soost ja vanusest ning piirkonnast, kus nad elavad. Inimestel on teadmised, oskused ja vajalik tugivõrgustik, mis neid toetab ning aitab teha enda ja lähedaste tervist edendavaid, parandavaid või säilitavaid otsuseid. Inimestel on haigestumise korral kättesaadav õigeaegne, vajadustest lähtuv ja kvaliteetne tervishoiuteenus ning toetav ja nõustav võrgustik.“

Valga maakonna arengustrateegia 2035+ on rahvastiku tervise arengukavaga kooskõlas, ning selle visiooni saavutamisse panustavad Valga maakonna arengustrateegia 2035+ tegevussuunad 1.2 Valgamaa elanike tervise säilitamiseks ja parandamiseks tagatakse tervishoiuteenuste kättesaadavus maakonnas kõigile kogukonnaliikmetele nende eripära ja vajadusi arvestades“ ning tegevussuuna 1.3. „Elanikkonna terviseteadlikkuse ja tervisekäitumise arendamiseks viiakse läbi

terviseedenduslikke tegevusi“ kaudu.

Kultuuri arengukavaga 2021 – 2030

Kultuuri arengukava 2021-2030 on kultuuri valdkonnas strateegilisi sihte seadev dokument, mis on jätkustrateegiaks dokumendile Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020.

Arengukava üldeesmärk: „EESTI KULTUUR on elujõuline, arenev ja maailmale avatud ning kultuuris osalemine on loomulik osa iga inimese elus.“

Üldeesmärgi saavutamist toetavad kolm alaeesmärki:

1. Eesti kultuurielu on tugev ja toimiv.
2. Eesti kultuurimälu on hoitud ja hinnatud ..
3. Kultuuri ja loovuse roll ühiskonna arengus on väärtustatud.

Valga maakonna arengustrateegia 2035+ on kultuuri arengukavaga kooskõlas, ning selle üldeesmärgi ja strateegiliste eesmärkide täitmisesse panustavad Valga maakonna arengustrateegia 2035+ Tegevussuund 1.4. „Valgamaal on tegusad kogukonnakeskused ja aktiivne noorsootöö, huvitegevus ning spordi- ja kultuurielu“ ning tegevussuund 4.1 Valgamaa külastatavuse suurendamine“.

Noortevaldkonna arengukava 2021-2035

Noortevaldkonna visioon: „Aastal 2035 elavad noored kõigis Eesti piirkondades tervislikku ja täisväärtuslikku elu ning on võimestatud muutma kogukonda ja riiki selliselt, et Eestis on maailma parim keskkond kasvamiseks, elamiseks ja eneseteostuseks.“

Arengukava üldeesmärk: „Noore avarad arenguvõimalused, turvatunne ja kindel tugi loovad Eestit, mida noor tahab edasi viia.“

Valga maakonna arengustrateegia 2035+ on noortevaldkonna arengukavaga kooskõlas, ning selle visiooni saavutamisse panustavad Valga maakonna arengustrateegia 2035+ tegevussuunad 1.4. „Valgamaal on tegusad kogukonnakeskused ja aktiivne noorsootöö, huvitegevus ning spordi- ja Kultuurielu“ ja tegevussuund 2.3. „Noorte (7-26aastased) ettevalmistamine tööjõuturule sisenemiseks“.

Transpordi ja liikuvuse arengukava 2021-2035

Arengukava eesmärk on tagada elanikele ja ettevõtetele mugavad, ligipääsetavad, ohutud, kiired, nutikad ja kestlikud liikumisvõimalused.

Arengukaval on kaks tegevussuunda:

1. Hästi ühendatud Eesti. Konkurentsivõimeline transport ja taristu.
2. Liikuvus kui teenus. Üleriigiline, ühendatud ühistransport.

Valga maakonna arengustrateegia 2035+ on transpordi ja liikuvuse arengukavaga kooskõlas ning panustab eesmärgi saavutamisse Valga maakonna arengustrateegia 2035+ tegevussuuna 3.1 „Transpordiühendused maakonna siseselt ja üle piiride on kiired ning ühistransport populaarne“ kaudu.